Note: This Hebrew translation is provided for informative purposes only. In case of deviations from the German version of this document, the German version shall be considered as the authoritative version.

מסגרת הערכה לבחינה והחלטה על הטיפול בנכסי תרבות שנגזלו כתוצאה מרדיפת הנאצים

הקדמה

מתוך תשומת לב לזוועות השלטון הנאצי ולעוול הגדול, הבלתי ניתן למדידה, שהן גרמו, גרמניה מכירה באחריותה ההיסטורית לעשות צדק עם הקורבנות ודורותיהם הבאים.

ברוח זו, גרמניה התחייבה ב-1999 עם "ההצהרה המשותפת" ליישם את הצהרת וושינגטון משנת 1998 המתייחסת לגזל האמנות על ידי המשטר הנאצי וקוראת לזהות נכסי תרבות שהוחרמו כתוצאה מרדיפת הנאצים ולמצוא פתרונות צודקים והוגנים. יותר מרבע מאה לאחר ההחלטה פורצת הדרך לשים קץ לשוד האמנות הנאצי המתמשך על ידי החזרתם של יצירות האמנות לבעליה החוקיים, נפתח הליך משפטי מתוך הכרה בהישגים שהושגו עד כה על ידי הממשל הפדרלי, מדינות המחוז והאיגודים המוניציפליים המובילים, להסרת העוול של החרמת נכסי תרבות על ידי הנאצים, אשר מביא בחשבון את עקרונות וועידת וושינגטון – Best Practices for the Washington Conference Principles on Nazi-confiscated Art". האופי הבלתי מחייב של "ההנחיות" במדריך להצהרה המשותפת מוחלף באופייה המחייב של מסגרת הערכה זו. בתי דין לבוררות ומוסדות שומרי נכסי תרבות מחויבים להעמידה כיסוד לכל בחינה בהחלטה מובנת ומנומקת. היא מהווה את הבסיס המהותי להליכי בוררות, שניתן להפעילם באופן חד-צדדי והחלטותיהם מחייבות.

העוול של המשטר הנאצי נבע ממדינה המושתת על אי צדק שפעלה נגד אלה שעליהם היא הייתה חייבת להגן כאזרחיה. לפיכך, המדינה ומוסדותיה מחויבים במיוחד להכיר בעוול שנעשה על ידי המדינה ולתקן אותו באמצעות פתרונות צודקים והוגנים. בעלים פרטיים של רכוש תרבותי המקפידים על העקרונות והליכים הקבועים "בהצהרה המשותפת" ובמסגרת הערכה זו מקבלים אחריות היסטורית זו של הכלל. מוסדות פרטיים ואנשים פרטיים מעודדים ומתבקשים לתמוך ולדבוק בעקרונות ובהליכים המפורטים "בהצהרה המשותפת" ובמסגרת הערכה זו.

הכרה בעוול, נתינת פיצויים והשגת שלום משפטי הם הרעיונות המנחים בכל בחינה והחלטה.

סעיף 1 – הוראות כלליות

מספר 1 – תחום היישום

1.1 מסגרת הערכה זו חלה על מקרים בהם אובדן נכס תרבותי בין ה-30 בינואר 1933 ל-8 במאי 1945 נתבע מרדיפה של המשטר הנאצי על רקע גזעני, פוליטי, דתי, אידיאולוגי או כקורבן על רקע נטייה מינית.

1.2 מסגרת הערכת זו תחול ללא קשר למקום אובדן הרכוש התרבותי אם רכוש התרבות נמצא בגרמניה בזמן פתיחת הליך הבוררות.

1.3 מסגרת הערכה זו היא הבסיס להליכי בוררות בהתאם להסכם המנהלי "בוררות של נכסים שנגזלו על ידי הנאצים" בין הממשל הפדרלי, מדינות המחוז והאיגודים העירוניים המובילים. הנוסח של מסגרת ההערכה, החל במועד ההחלטה, הוא זה שיקבע.

מספר 2 - ראיות והקלות הוכחה

2.1 אלא אם כן נקבע אחרת, על הצדדים מוטלת נטל ההוכחה לעובדות המיטיבות עימם. על שני הצדדים לחשוף זה לזה באופן מלא את כל המסמכים והמקורות העומדים לרשותם.

2.2 בהבהרת התנאים לפתרון צודק והוגן, יש לקחת בחשבון את העובדה האמורה בסעיף 4 לעקרונות וושינגטון, כי עקב חלוף הזמן והנסיבות המיוחדות של השואה, פערים ואי בהירות בשאלת המוצא הינם בלתי נמנעים. זה אומר במיוחד את המפורט להלן

1. צורות עקיפות של ראיות מקבלות חשיבות מיוחדת. בפרט, הצדדים יכולים להציג תרחישי החרגה, להסתמך על ראיות נסיבתיות ולנסות להסיק רצף אירועים שלא ניתן להוכיחם בפירוט על ידי הצגת ההקשר ההיסטורי.
2. לרשות הצדדים עומדות גם הבאת ראיות לכאורה. היא מניחה שקיימת עובדה בסיסית בלתי מעורערת או מוכחת, כמו גם ידע היסטורי המראה שרצפים אופייניים של אירועים התרחשו לאחר קונסטלציות כאלה.
3. תצהירים מותרים.
4. אין צורך בוודאות מוחלטת כדי לשכנע את בית המשפט אם נקבע כי קיימת מידה גבוהה של סבירות.

2.3 במסגרת הערכה זו,

1. "ודאות" פירושה מידת ודאות המועילה בחיים המעשיים ומשתיקה ספקות מבלי להוציאם לחלוטין;

2. "סבירות גבוהה" פירושה דרגה נמוכה יותר של ודאות מאשר ודאות. זו מניחה שהעובדות, הראיות לכאורה וההנחות, למרות הפערים בעובדות או הספקות שנותרו, בכללותן מדברות בצורה משכנעת בעד הנחת העובדות ההיסטוריות המתאימות. מידת הוודאות הזו נוצרת על ידי השוואה של כל הקונסטלציות האפשריות, תוך התחשבות בעובדות הזמינות על בסיס מקורות היסטוריים ותוצאות מחקר ואירועים היסטוריים ידועים או טיפוסיים וכן ראיות נסיבתיות או לכאורה באמצעות הליך של שלילה.

<u>מספר 3 – זכאות רשמית להגשת תביעה</u>

3.1 אישיות משפטית מלאכותית או טבעית רשאית לבקש פתרון צודק והוגן, אם סבלה מאובדן נכס תרבותי בין ה-30 בינואר 1933 ל-8 במאי 1945 בגלל רדיפה תחת המשטר הנאצי על רקע גזעני, פוליטי, דתי, אידיאולוגי או כקורבן על רקע נטייה מינית. כך גם אם

1. הבקשה מוגשת על ידי יורש או יורשת משפטי יחיד בעת מותם,

2. הבקשה מוגשת במשותף על ידי כל החברים של קהילת יורשים בלתי מחולקת,

3. הבקשה לטובת חברי קהילת יורשים בלתי מחולקת מוגשת על ידי חבר יחיד ובלבד שהדבר הוסכם בין כל החברים. יש להוכיח הסכמה זו. הדבר חל בשינויים המחויבים גם על מי שמחזיק בחלק יחסי בחברה.

4. הבקשה מוגשת במשותף על ידי כל הזכאים בעלי חלקים באישיות משפטית מלאכותית לפי המשפט הפרטי או בשותפות שעיקרה מטרות כלכליות (חברה).

3.2 גם ארגון המשך של אישיות משפטית מלאכותית או התאגדות של אנשים אשר פורקה או נאלצה להתפרק, רשאית לבקש פתרון צודק והוגן גם אם החוקים הארגוניים תואמים לקודמה, אם היא ממלאת את תפקידיה או משימותיה או ממלאת את מטרותיה הסטטוטוריות.

<u>סעיף II – דרישות כלליות</u>

<u>מספר 4 – תכונות של נכסי תרבות וזהות האובייקטים</u>

4.1 המיטלטלין הנטען חייב להיות נכס תרבותי. נכס תרבותי הוא כל חפץ או מכלול של חפצים אשר על פי הערכה מודרנית יש להם ערך אמנותי, היסטורי, ארכיאולוגי, מדעי, דתי או תרבותי כללי. הוא חייב להיות זהה לאובייקט שאבד בין ה-30 בינואר 1933 וה-8 במאי 1945 (זהות באובייקט).

4.2 זהות האובייקט חייבת להיות לפחות בדרגת סבירות גבוהה. על הצד השני לשתף פעולה בקביעת זהות החפץ.

<u>מספר 5 - רכוש</u>

5.1 בעת אובדן, הרכוש התרבות היה חייב להיות בבעלות המבקש או קודמו המשפטי בין - ה- 30 בינואר 1933 ל-8 מאי 5 194.

5.2 היה רכוש התרבות בחזקת המבקש או קודמו המשפטי בעת האבדן בין ה- 30 בינואר 1933 ל-8 במאי 1945 מניחים את בעלותם. אם החזקה כבר הייתה קיימת לפני ה- 30 בינואר 1933 יש להניח כי החזקה המשיכה להתקיים בתוך התקופה המפורטת במשפט 1, כל עוד אין נסיבות המצביעות על אובדנה. מניחים המשך קיומה של בעלות על הנכס במיוחד אם יש קשר זמני בין (הוכחת) החזקה האחרונה לפני ה-30 בינואר 1933 וזמן האובדן.
הצד השני יכול להפריך זאת. ההנחה אינה חלה על טובין מסחריים בנכסים מסחריים של סוחר.

5.3 הבעלות חייבת להיות קיימת לפחות בדרגה גבוהה של סבירות.

5.4 כדי להבהיר את הבעלות בעת אובדן, ניתן לפנות להוראות הדין שחל.

<u>מספר 5 א –מקרים מיוחדים של בעלות</u>

5 א.1 הוקצה נכס תרבותי כבטוחה, יראו את נותן הבטוחה, ככלל, כבעלים, אם עקב רדיפתו שלו, נמנע ממנו משפטית או בפועל במידת סבירות גבוהה למלא אחר ההתחייבות שלו ואיבד את החפץ מסיבה זו. אם רק מקבל הבטוחה נרדף, בדרך כלל יש להתייחס אליו כבעלים אם הוא לא היה מסוגל לממש את התחייבותו בהסכם הבטוחה בשל רדיפתו שלו. בשני המקרים, נסיבות מיוחדות עשויות לתמוך בראייה שונה.

5 א.2 טובין שנמכרים תמורת עמלה על ידי סוחר לא נחשבים כרכושו של הסוחר אלא של מי שמסר לו אותו. סחורה כנכסים מסחריים של סוחר שווה ערך לקניין פרטי.

5 א.3 אם נכס התרבות היה בבעלות אישיות משפטית מלאכותית או שותפות בעת האובדן, יראו אותה כבעלים של רכוש התרבות.

מספר 6 – זכאות

6.1 הזכות לזכות בפתרון צודק והוגן היא של הבעלים לשעבר של נכס התרבות. אותו דבר חל על

1. מי שטוען להיות יורש משפטי לאחר פטירת הבעלים הקודמים,
2. מי שטוען לזכות חלקית בחברה
3. ארגון שיורש אישיות משפטית מלאכותית או שותפות שאינה מכוונת בעיקר למטרות כלכליות, שפורק או נאלץ להתפרק, אם תקנון הארגון תואם את אלה של הנ"ל, הוא ממלא את תפקידיו או את משימותיו או מקיים את מטרותיו הסטטוטוריות.

6.2 יש להוכיח את הירושה המשפטית ל א ח רפטירה. יש לוותר על הצגת תעודות ירושה אם ניתן להוכיח את הירושה המשפטית עקב פטירה בדרך אחרת. הדבר חל על שינויים המחויבים גם על זכויות חלקיות באישיות המשפטית המלאכותית או בשותפות. במידת הצורך, ניתן להשתמש בהוראות הדין החל במועד הגשת הבקשה כדי להבהיר את הירושה המשפטית עקב פטירה.

סעיף – III - דרישות מיוחדות

מספר — 7 - רדיפה בשל השלטון הנאצי

7.1 על המבקש או קודמו המשפטי להיות נרדף מסיבות גזעיות, פוליטיות, דתיות או אידיאולוגיות בין ה-30 בינואר 1933 ל-8 במאי 1945 או שהוא חייב להיות קורבן של רדיפה מסיבות של נטייה מינית.

7.2 עבור אנשים שנרדפו על פי החקיקה הנאצית כ"יהודים" או "גזע מעורב מדרגה ראשונה", וכן עבור סינטי ורומא, ההנחה של רדיפה קולקטיבית חלה על התקופה שבין ה-30 בינואר 1933 ל-8 במאי 1945. זה חל גם על בני זוגם שלא נרדפו בעצמם, כל עוד הנישואין התקיימו כיחידת גורל נרדפת או שהיו ילדים משותפים שהיה צריך לטפל בהם. כאשר מדובר בבני זוג שלא היו בעצמם חלק מהקולקטיב הנרדף, ניתן להפריך את חזקת הרדיפה על ידי הצד הנגדי על בסיס נסיבות מיוחדות במקרה הפרטני.

7.3 יש להוכיח רדיפה אישית.

מספר 8 - צורות אובדן וזיקה הדוקה דיה

8.1 המבקש או קודמו המשפטי סבלו מאובדן רכוש אומנותי כתוצאה מהחרמתו על ידי רשויות המדינה, על ידי צד שלישי או על ידי עסקה משפטית בתקופה בין ה-30 בינואר 1933 ל-8 במאי 1945. אובן זה חייב להיות בזיקה הדוקה דיה לרדיפה על ידי השילטון הנאצי.

8.2 מניחים חזקה בשל זיקה הדוקה דיה במקרה של אובדן הנובע מעסקה משפטית של אדם הנרדף באופן קולקטיבי. במקרה של עסקה משפטית שבוצעה על ידי אדם הנרדף באופן אינדיבידואלי, יש להניח זיקה הדוקה דיה אם העסקה המשפטית התבצעה בהקשר זמני קרוב דיו לרדיפה. חזקת זיקה הדוקה דיה חלה גם על עסקאות משפטיות בין נרדפים. קיימת אפשרות להפרכה מוגבלת של החזקה במקרים המפורטים במספרים 8ב עד 8ד.

8.3 במקרה של עסקאות משפטיות בין סוחרים, יש להניח זיקה הדוקה דיה, אם בהסתכלות על מכלול הנסיבות לא יתגלו אינדיקציות המעידות על המשך מהלך העסקים הרגיל והסדיר. מהלך העסקים הנאות אינו קיים עוד, לכל המאוחר, כאשר הסוחר הודר סופית מלשכת הרייך לאמנות.

8.4 במקרה של נכס תרבותי שנמכר מחוץ לתחום ההשפעה הנאצי על ידי אדם נרדף שלא נמלט לצמיתות מתחום ההשפעה הנאצי, לרוב ייחשב מחיר המכירה כסביר ושנעשה באופן חופשי.

<u>מספר 8א – אובדן עקב התערבות על ידי רשויות המדינה ועל ידי צד שלישי</u>

8א 1 במקרה של אובדן רכוש תרבותי עקב התערבות רשויות המדינה בתקופה שבין ה-30 בינואר 1933 ל-8 במאי 1945, קיימת בדרך כלל זיקה הדוקה דיה בין האובדן לבין הרדיפה תחת המשטר הנאצי. לפיכך, לכלל הנהוג על חלוקת נטל ההוכחה חשיבות משנית בלבד.

8א 2 במקרים חריגים, ייתכן שלא תהייה זיקה הדוקה דיה בין האובדן לבין הרדיפה תחת השלטון הנאצי. זה עשוי לנבוע במיוחד מהגורמים הבאים:

1. הגבלות על פי פקודת ייצוא יצירות אמנות מה-11 בדצמבר 1919 (RGBl ע. 1961) , במידה וזו לא הופעלה באופן מפלה.

2. מכרזי חובה, בתנאי שאלו לא היו קשורים ברדיפת הבעלים של רכוש התרבות, ו-

3. התערבות של רשויות המדינה בנוגע להשאלות במסגרת קמפיין "אמנות מנוונת". זה לא יחול אם בשל רדיפה נמנעה מהבעלים האפשרות לקבל את היצירה בחזרה או לקבל פיצויים, שאולי קיבלו בעלים שאינם נרדפים.

3 א8 אם הרכוש התרבותי אבד עקב פעולות של צדדים שלישיים פרטיים, קיימת זיקה הדוקה דייה בין האובדן לבין הרדיפה תחת המשטר הנאצי, ובלבד שהדבר התאפשר או הוקל על ידי רדיפת הבעלים. כך גם לגבי אובדן שנגרם בכל דרך אחרת.

<u>מספר ב8 – הפרכה במקרה של מכירה לפני ה-15 בספטמבר 1935</u>

1 ב8 במקרה של אובדן רכוש תרבותי עקב מכירה לפני ה-15 בספטמבר 1935 ניתן להפריך את חזקת הזיקה ההדוקה דיה בין האובדן לבין הרדיפה עקב המשטר הנאצי, אם הנרדף

1. קיבל מחיר רכישה סביר ו-
2. יכול היה להחליט מה לעשות עם הכסף באופן חופשי.

2 ב8 מחיר המכירה הולם עקרונית אם הוא תואם את השווי שהיה לנכס התרבותי בעת המכירה בקרב אנשים שאינם נרדפים (שווי שוק אובייקטיבי). שווי השוק האובייקטיבי אמור להיקבע בקירוב בעזרת ערכים השוואתיים מעסקאות משפטיות בתנאי שוק דומים, כגון מקום, זמן וצורת מכירה, בין אנשים שאינם נרדפים בעלי נכסי תרבות דומים.

3 ב8 היכולת להחליט מה לעשות עם הכסף חייבת להיות קיימת במועד סיום העסקה המשפטית וניהולו שלאחר מכן. הוא לא קיים אם היה צורך להשתמש בתמורת המכירה לתשלום מיסים מיוחדים ומפלים או אם חשבונו של המוכר נחסם בשל הוראות חוק מפלות. ככלל, החופש לניהול מכירות אינו קיים לאנשים שנרדפו כ"יהודים" על פי החקיקה הנאצית לאחר ה-14במאי 1938.

4 ב8 נטל ההוכחה להפריך את חזקת הזיקה ההדוקה דייה בין אובדן הרכוש התרבותי לבין הרדיפה תחת המשטר הנאצי מוטל על הצד הנגדי. במקרה של הפרכה כזו, רשאי המבקש להציג עובדות שמהן בכל זאת עולה זיקה הדוקה דייה. טענה זו יכולה להתבסס במיוחד על כך שמוכר הנכס הסכים לביצוע העסקה המשפטית עקב מצוקה פרטנית או מעשה בלתי חוקי בהקשר עם הרדיפה.

<u>מספר ג8 – הפרכה במקרה של מכירה על ידי אדם נרדף קולקטיבית לאחר ה-15 בספטמבר 1935</u>

1 ג8 במקרה של אובדן רכוש תרבותי עקב מכירה על ידי אדם נתון לרדיפה קולקטיבית לאחר ה-15 בספטמבר 1935 ניתן להפריך את חזקת הזיקה ההדוקה דייה בין האובדן לבין הרדיפה עקב המשטר הנאצי, אם

1.המוכר קיבל מחיר סביר והיה מסוגל לעשות בתמורה כרצונו,
2.ביצוע העסקה המשפטית הייתה מתקיימת בתוכנה המהותי גם ללא המשטר הנאצי,
3.הצד הרוכש הגן על האינטרסים הכספיים של מוכר הנכס בצורה הולמת ושמר עליו בהצלחה.

2 ג8 ביצוע העסקה המשפטית היה מתקיים מבחינה מהותית גם ללא המשטר הנאצי, אילו לא הייתה לרדיפה השפעה על החלטת המכירה, על קביעת המחיר או על בחירת צורת תשלום מסוימת. אינדיקציות לכך עשויות להיות, ש –

1.למוכר כוונה רצינית למכור את היצירה עוד לפני ה-30 בינואר 1933
2.המכירה הייתה חלק מהסדר ירושה

3 ג8 הגנה על האינטרסים הפיננסיים באופן מיוחד וזאת בהצלחה משמעותית דורשת התנהלות נאמנה במיוחד מצד הרוכש. בפרט, ניתן להניח זאת אם העברת הכספים הייתה לחו"ל והתשלום הגיע למוכר הנכסים בהצלחה למרות תקנות המט"ח. לשם כך אין די בתשלום מחיר רכישה סביר בלבד.

4 ג8 נטל ההוכחה להפרחת חזקת הזיקה ההדוקה דייה בין אובדן הרכוש התרבותי לבין הרדיפה תחת המשטר הנאצי מוטל על הצד הנגדי.

<u>מספר ד8 – האובדן עקב תרומה ועסקאות משפטיות אחרות</u>

1 ד8 גם במקרה של תרומה, חלה חזקה כללית של זיקה הדוקה דייה בין אובדן הרכוש התרבותי לבין הרדיפה תחת המשטר הנאצי. הנחה זו אינה חלה אם, בהינתן היחסים האישיים בין הצדדים, קרוב לוודאי שמדובר במתנה. הצד הנגדי רשאי לספק ראיות לכך שהתרומה לא הייתה קשורה לרדיפה תחת המשטר הנאצי.

2 ד8 האמור לעיל חל גם על שינויים המחויבים של אובדן רכוש תרבותי באמצעות עסקאות משפטיות אחרות.

<u>מספר 9 - אובדן עקב מכירה מחוץ לתחום ההשפעה הנאצי</u>

9.1 במקרה של אובדן רכוש תרבותי הנמצא מחוץ לתחום ההשפעה הנאצי, עקב מכירה על ידי אדם נרדף קולקטיבית שנמלט לצמיתות מתחום ההשפעה הנאצי, נדרש להראות קשר ישיר בין האובדן לבין הרדיפה עקב המשטר הנאצי. לא מניחים שהדבר כך הוא. תחום ההשפעה הנאצי הוא שטחו של הרייך הגרמני מה-30 בינואר 1933, באוסטריה מה-12 במרץ 1938, בשטחים המסופחים של צ'כוסלובקיה מה-1 באוקטובר 1938,

בחבל הממל מ-23 במרץ 1939 ובמדינות שנכבשו על ידי הוורמאכט הגרמני מתחילת מלחמת העולם השנייה מה-1 בספטמבר 1939. תחום ההשפעה הנאצי כולל גם שטחים לא כבושים שהוכרה עבורם האחריות הגרמנית על פי חוק הפיצויים הפדרלי.

9.2 הזיקה הישירה תקבע על בסיס נסיבות המכירה כפי שהן מופיעות בהערכה כוללת.
במסגרת של הערכה כוללת זו יש לשים לב במיוחד על הדברים הבאים:

1. אם היה קשר זמני ישיר (לכל המאוחר עד ה-8 במאי 1945) בין האובדן עקב מכירה לבין הבריחה עקב רדיפה.
2. אם בגלל הבריחה עקב רדיפה לא ניתן היה להשיג מחיר הולם ו/או לא ניתן היה למוכר לעשות בתמורה כרצונו. בפרט, היתר עבודה מסורב או היתר שהייה על תנאי, המונעים מהמוכר לפעול כגורם שווה בשוק. בהקשר של שליטה חופשית בתמורה, ייתכן שיהיה צורך לקחת בחשבון את הצורך להשתמש בתמורה שהושגה במכירה כדי להבטיח את מעמדו של הפליט עצמו.

סעיף IV –החלטה

<u>מספר 10 – סיבות להחרגת פתרון צודק והוגן</u>

פתרון צודק והוגן עשוי להישלל אם המבקש או קודמו ה חוקי סיכמו הסדר פרטי על בסיס חוקי ההשבה של בעלות הברית, הקובע שהרכוש התרבותי יישאר אצל הבעלים בתמורה לתשלום כספי או תמורה אחרת. הסדר פרטי אינו מהווה עילה לשלילת הבקשה אם ההסדר נראה בלתי הוגן בעליל.

<u>מספר 11 – פתרון צודק והוגן</u>

11.1 בהתקיים התנאים לפתרון צודק והוגן לפי פרקים II ו-III תהא עדיפות להחזרת רכוש התרבות למי שזכאי להגיש את הבקשה.
11.2 בפרט, כאשר יש פערים בעובדות, פתרון צודק והוגן עשוי להיות

1. נכס התרבות יימכר והתמורה תחולק או
2. נכס התרבות יישאר בידי הבעלים הנוכחיים ויוצג בפומבי עם תיאור נסיבות האובדן ומקורו.

פתרון צודק והוגן עשוי להיות מורכב גם משינוי, תוספת או שילוב של נקודות 1 ו-2. פתרונות הכרוכים בתשלום במזומן אינם נכללים. אלא אם הצדדים מסכימים על יישוב מוסכם של הסכסוך במסגרת הסכם בוררות בפני בית הדין לבוררות.

11.3 אם נכס התרבות היה בבעלות חברה בזמן האובדן, ניתן למצוא פתרון צודק והוגן

1. במקרה של פירוק משלים של החברה (חברה שנמחקה) או
2. כלפי בעלות משותפת כיורשת משפטית של בעלי המניות לשעבר

כאשר מעורבים אישיות משפטית מלאכותית או חברה בשותפות, הפתרון הצודק וההוגן חייב לקחת בחשבון את הזכויות היחסיות בהתאם להוראות דיני החברות החלים.

11.4 אם אובדן אותו נכס תרבותי עקב רדיפה תחת המשטר הנאצי, התרחש יותר מפעם אחת, רק מי שספג את האובדן הראשון יילקח בחשבון בפתרון צודק והוגן (עקרון העדיפות).

11.5 לא יתקיימו תנאים לפתרון צודק והוגן, הבקשה תידחה. במקרה של סירוב, יש לברר ולכבד את גורלו הכללי של הנרדף.

<u>מספר 12 – הוראות אחרות</u>

12.1 אם הפתרון הצודק וההוגן כולל החזרת נכס התרבות לאדם הזכאי להגיש את הבקשה, יש לערוך קיזוז עם תשלומי פיצויים חומריים שכבר שולמו במסגרת חוק ההשבה הפדרלי (BRüG). על מנת למנוע כפל פיצוי, יש להפנות בקשה לבירור למשרד הפדרלי לשירותים מרכזיים ובעיות רכוש בלתי פתורות (BADV). אם ה-BADV יגיש תביעה להחזר מטעם הממשלה הפדרלית, יש לקחת זאת בחשבון בעת מציאת פתרון צודק והוגן.

12.2 יש לקחת בחשבון גם תשלומים במזומן או תמורות אחרות הנובעים מהסדרים פרטיים. באופן חריג, ניתן לקחת בחשבון הוצאות משמעותיות שנגרמו לצד הנגדי.

12.3 כל פתרון צודק והוגן יוגש למרכז הגרמני לאובדן נכסי תרבות (DZK) להכללה בפנקס ההשבה.